

1956 tiszta szívű anyyala: Tóth Ilona

Felkészítő tanár:
Laczkó Gábor

Készítette:
Galambos Dorián 8.a
Székesfehérvári Vasvári Pál
Általános Iskola

2025.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
1.1 Tóth Ilona családja és gyermekkor.....	2
1.2 Tóth Ilona emlékszoba az iskola Siklósi Gyula Pincegalériájában.....	5
2. Középiskolás évek.....	6
2.1 Ilonka az orvostanhallgató.....	9
3.1 Tóth Ilonka az 1956-os forradalom és szabadságharc idején.....	12
3.2 Orvosi segélyhely Tóth Ilonka emlékére a Siklósi Gyula Pincegalériában. Interjú Király Elizával, iskolánk védőnőjével.....	13
4.1 A szovjet agresszió és a kádári megtorlás.....	16
4.2 Tóth Ilonka pere.....	18
Felhasznált irodalom.....	26

Bevezetés

A kedvenc tantárgyam a történelem. Érdekel a múlt, ezen belül is leginkább Magyarország történelme.

2024 decemberében Gábor bácsi rendhagyó történelem órát szervezett. Földváryné Kiss Réka történész, a NEB elnöke tartott 180 felsős diáknak izgalmas, de ugyanakkor szomorú előadást Tóth Ilonka 1956-os mártírjáról.

Már akkor megragadott a fiatal, tehetséges szigorló orvos története. Ráadásul Gábor bácsi megkérdezte, hogy nem volna-e kedvem a huszár téma befejezése helyett Tóth Ilonkával foglalkozni. Ekkor mondta el azt is, hogy az iskola Siklósi Gyula Pincegalériájában 1956-os kiállítás kialakítását tervezi, amelyhez már évek

óta gyűjti a korabeli dokumentumokat és tárgyakat.

Örömmel mondtam igent, különösen azért mert én is orvos szeretnék lenni, és amit történelem órán felkészítő tanárom elmondott egy diásor kíséretében, az felkeltette az érdeklődésemet.

A gyűjtő munkát az iskola könyvtárában és a Siklósi Gyula Pincegalériában végeztem. A könyvtárunkban minden 1956-os kötet, ami Tóth Ilonkáról íródott meg volt. A Pincegalériában fotókat készítettem dolgozatomhoz.

Iskolánk védőnőjével, Király Elizával pedig az 1956-os orvoslásról, eszközökről, gyógyszerekről szerezhettem fontos információkat.

Örülnék annak, hogyha az orvostudományi egyetem elvégzése után én is olyan kitartó, és áldozatos munkát végző orvossá válnék, mint példaképem Tóth Ilonka.

1.1 Tóth Ilona családja és gyermekkor

Ilona 1932. október 23-án, Árpádföldön született. Később mindig is érezték, hogy valami misztikus, végtelen van abban, hogy születésnapja az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésével esik egybe. Teljesen egészséges, nagyon értelmes csecsemő és kisgyerek volt. Édesanyja Tóth Ferencné Nagy Ilona nagy tudású tanítónő volt, aki rendszeresen zongoraórákat is adott. Édesapja Tóth Ferenc festő volt. Szülei korán, még a kislány 4 éves kora előtt elváltak. A család mélyen vallásos református volt. Vasárnaponként a Kálvin Téri Református Templomba jártak istentiszteletre. Óvodába nem járt Ilonka, az időben végig a Mamával volt, s mikor ő dolgozott az anyai nagyszülők vigyáztak rá. Barta Ilona vagyis Nagyanyó, ahogy Ilonka nevezte nagymamáját, és Nagy Lajos azaz Nagyapó is komoly szerepet játszottak a gyermek életében. Igazi szeretetteljes környezetben teltek

gyermekévei. A fényképek s az emlékek alapján elmondható, hogy Pöntyi,-így becázte a család a kis Ilonkát-, mosolygó, mindennek örülő, nem magába forduló gyerek volt. Kisbabának is nagyon szép volt.

A felújított szülőház ma Tóth Ilonka Emlékház

Ilonka Keresztmamával és a Mamával 1933 tavaszán

Bár fiúkkal is sokat játszott, nem volt verekedős típus. Bár abban az időben a fiúk és a lányok együtt játszottak, együtt rúgták a port. Kedvenc cicája is volt. Abszolút kislányos típus volt, barátnői is bőven voltak. A Mama elmondása szerint fején gyakran viselt virágkoszorút, amit Ilona font, ez több fotóján is látható. Az 1875-ös Károli-bibliában, ahol a korábbi családi szokások szerint feltüntették a családfát, Ilona neve is benne van. Neve után a Mama írta be a Bibliába, még a kivégzés után, hogy mártírhálált halt 1957. június. 28-án. A Mamával mindig este imádkoztak, a Biblia és a hit egész életüket áthatotta. Ilonka általános és középiskoláiban is kitűnő tanuló volt, rendszeresen vívott, úszott, majd kiváló vitorlázó repülő lett. A tanulás és a sport töltötte ki az életét, a Mama elmondása szerint soha nem csavargott barátaival, barátnőivel. Betegségről ebben az időszakban sincs semmi hír. Jobbágyi Gábor: „Ártatlan vagyok”: Ismeretlen dokumentumok, emlékképek Tóth Ilonáról. Bp.: Magyar Ház Kiadó, 2007.55.p. 29.p./

1.2 Tóth Ilonka emlékszoba iskolánk Siklósi Gyula Pincegalériájában

A Tóth Ilonka emlékszoba azért került kialakításra, hogy e végig eminens tanulót, a kiváló tehetségű szigorló orvost pozitív példaként állítsa az iskola a gyerekek és a jövő orvosai elé. Az emlékszoba pont olyan „mosolygós”, mint amilyen szeretetteljes volt Ilonka gyermekkorában. A korabeli tárgyak, játékok közelebb hozzák azokat az éveket, amikor született, beszélni, vagy járni kezdett, s a könyvespolc a korszak ismert mesekönyveit, ifjúsági regényeit is bemutatja a látogatóknak. A Bambi üdítő, vagy a Pajtás fényképezőgép ugyancsak azokba az időkbe kalauzolja el az érdeklődőket, amelyben e kivételes tehetségű fiatal lány élt és mártírhálált halt.

2. Középiskolás évek

1943-ban kezdte el Ilonka tanulmányait a zuglói Erzsébet Nőiskolában, a későbbi Teleki Blanka Leánygimnáziumban. Az iskola Budapest legnívósabb, 8 osztályos állami leánygimnáziuma volt, konzervatív, keresztény, polgári szemlélettel.” *Az iskolában a legkiválóbb pedagógusok oktattak, elég, ha csak annyit mondok, hogy Zirzen Janka alapította, s ez az iskola mindegyiküknek egy egész életre szóló indítást adott. Ilona ebben a közegeben a legkiválóbb tanulók közé tartozott, mindig kitűnő volt, a neve is fogalom volt az iskolában. Természetét tekintve magas, vékony, mozgékony, mosolygós lány volt.”* Jobbágyi Gábor: „Ártatlan vagyok”: Ismeretlen dokumentumok, emléképek Tóth Ilonáról. Bp.: Magyar Ház Kiad., 2007.55.p. Helle Istvánné Vékásy Emese osztálytárs visszaemlékezése./

A zuglói Teleki Blanka Gimnázium napjainkban

„ Ilona mindig, mindent tudott, de egyáltalán nem volt stréber, nem lógott ki a padból, ha valamit kérdezett a tanár, de mindenre tudott válaszolni. Műveltsége tankönyvön túli volt, kiválóan látta az összefüggéseket. Mindenkinek segített, ha kérdeztünk tőle valamit. Súgott szívesen, ha tehette, de elhallgatott, ha rászólt a tanár. Nem volt gyenge tárgya, latinban éppúgy kiváló volt, mint matematikában. Higgadt, nyugodt természetű volt, soha nem kiabált senkivel. Senkivel nem volt közeli viszonyban, soha nem vett részt a lányok közti pletykázkodásban. Visszakutatva az érettségére, Pliniust kapott latin érettségén. T betűs volt, szemben a zöld posztós elnöki asztallal ült. Ott volt előtte a kézisótár, lehetett használni. Nem nyúlt a magáéhoz, fejből fordított. Irigyleték. A legtöbben négyszer-öttször is belelapoztam a magukéba, még azok is akik az első 5 latinosok közé tartoztak. Ebben is jobb volt. Lánygimnáziumban járt, fiúkkal nem jött össze. Egyes családoknál voltak ugyan zsúrok, ez a mai „házibulik” sokkal kulturáltabb elődje volt, de ő soha nem vett részt ezeken. Iskolán kívüli életéről nem beszélt, az iskolában nem sportolt, de úgy tudom, a háború után vívott. Nem volt neki legjobb barátja. Mivel egyenruhájuk volt, mindenki egyformán öltözködött, iskolán kívül is nagyon egyszerű volt az öltözködése.

Feltétlenül el kell mondanom Ilonáról, akár hogyan gondolkozom, egy rossz szót sem tudok róla mondani. Tudomásul vették, hogy minden vasárnap a hegyen van, de az ottani dolgokról szinte semmit nem tudtak, nem szólt róla. Volt benne valami különös, tiszta megszállottság. Eredt ez tán mély vallásosságából, ami a segíteni akaráshoz s a segíteni tudáshoz vezette,

minden körülmények között. Az iskolában nyolc féle hittant tanítottak, mindenkinek kellett járni, természetesen ő is járt, református hittanra. Arról nem tudok, hogy külön járt volna e templomba, de az iskolában ez mindenkinek természetes volt. Lehetséges, de én észre sem vettem. Az iskolának a szellemisége csak 1948-49-ben változott meg, ekkor jöttek hozzájuk új, kommunista szemléletű tanárok is. Az iskola azonban igyekezett szellemiségét megtartani, beleértve a tanárokat is, és ha volt is disz szervezet, az teljesen formális volt, nem emlékszem a működésére.” /Jobbágyi Gábor: „Ártatlan vagyok”: Ismeretlen dokumentumok, emlékképek Tóth Ilonáról. Bp.: Magyar Ház Kiad., 2007.61.p. Helle Istvánné Várkonyi Magdolna osztálytárs visszaemlékezése./

Ilonka 11 évesen a zongoránál. Sugárzó szemek, tiszta, nyílt tekintet.

2.1 Ilonka az orvostanhallgató

Tóth Ilonka 1951 szeptemberében kezdte meg tanulmányait a Budapesti Orvostudományi Egyetemen. Indexe pontosan mutatja, hogy végig eminens volt egyetemi tanulmányai alatt is. Kezdeti elfogódottsága után a középiskolához hasonlóan az egyetemi csoport, sőt az évfolyam legkiválóbb hallgatója lett. Most következzen Dr. Gárdai Kálmán tatai háziorvos visszaemlékezése kedves csoporttársára, Tóth Ilonkára:

Tóth Ilonka				1955/56. tanév			
orvos				V. évfolyam			
árgy	Tanár	Óraszám		Vizsga		I. félév	
		I.	II.	I.	II.	datum	minősítés
anatómia	Dr. Gömöri Pál	4	3				
egyetemi	Dr. Kuchán József	3	2				
anatómia	Dr. Babits Antal	1	2				
anatómia		1	2				
anatómia	Dr. Nijró Gyula	3	3				
anatómia	Dr. Varga Gyula	2	2				
anatómia	Dr. Páti György	3	3				
anatómia	Dr. Kovács	1	1				

Tóth Ilonka egyetemi indexe 1955/1956-ból

„Egészen a nyolcvanas évekig rendszeresen, továbbképzések alkalmával, a csoport egy része összejött, olyankor mindig beszélgettünk Ilonkáról, kiértékeltek a történeteket, de soha nem volt közöttünk senki, aki elhitte volna, amivel vádolták. A legsegítőkészebb, legmelegszívűbb, legodaadóbb csoporttársunk volt. És a legokosabb is volt közöttünk - kiváló orvos lett volna belőle. Olyan ember volt, aki amikor csak tudott, segített.

Azt el tudtuk képzelni, hogy azért tett önmagára terhelő vallomást, mert családos embereket akart ezzel megvédeni, inkább magát áldozta föl. Ezeken a találkozókon mindig ő volt a legfontosabb téma. Az ötvenes években kötelező volt az egyetemeken tanulópárok létrehozása, és ő a maga párjáért, aki sajnos nem él már, mindig kiállt, még a vizsgákon is szólt az érdekében a professzornak. A legtöbb vizsgára meghívták őt demonstrátorként. Ezt a feladatot

az eminens diákok szokták végezni díjazásért. Majdnem mindig megvártuk, amíg ő vizsgázik, mert élvezet volt hallgatni, és gyakran megvártuk a tanulópaiját is, aki bizony néha neki köszönhetően kapott eggyel jobb jegyet. Mert mindig beajánlotta őt a vizsgáztatónál, mindig kimagyarázta, ha felkészületlen volt. A Pesten maradt csoporttársaink egy darabig kijártak a sírjához, aztán ezek azt is széttapostatták lovakkal, nehogy valaki egy szál virágot tehessen rá, úgyhogy amikor hallottam Kende Péternek a cikkéről, amiben gyilkosnak állítja be Tóth Ilonkát, nagyon elszorult a szívem. Eszembe jutott a 28 évesen meghalt orvos fiam, akinek a sírjához még ma is majdnem minden nap kimegyek. Ilonkával kapcsolatban is ugyanígy éreztem, annyira közénk tartozott, a legkülönb volt közöttünk. Nem katolikus volt, de valahogy mindig ilyennek képzeltem a szenteket.”

/Dr. Gárdai Kálmán visszaemlékezése, Reform 2001. évfolyam.3. szám. 5.p./

Tóth Ilonka csoporttársaival 1956 szeptemberében

A legmeghittebb pillanatokat a csoport ösztöndíj osztáskor töltötte el a Medikus cukrászdában az Üllői úton. Ilonka ilyenkor mindig két krémest evett, ez volt minden luxus fiatal életében.

Cukrászdázás mellett gyakran kirándult a csoport. A forradalom előtt az utolsó kiránduláson 2 napot töltöttek a Szentendre melletti Lajos-forrásnál.

A Medikus Cukrászda Ilonkák törzshelye

Az utolsó gondtalan program: kirándulás a Lajos-forrásnál

3.1 Tóth Ilonka az 1956-os forradalom és szabadságharc idején

Tudjuk, hogy Ilonka részt vett 1956. október 23-án a délutáni felvonuláson. Majd ezt követően a rádió előtt ülve követték a Mamával az eseményeket. Az október 25-ei felhívásra, amely a sok sebesült miatt orvosok és nővérek jelentkezését kérte változott meg az ifjú szigorló orvos élete. Édesanyja aggodalommal engedte el kislányát, aki a Péterfy Sándor Utcai Kórházban az önkéntes mentőszolgálat tagjaként sebesülteket szállított október 26-tól, a fegyveres csoportokat, a szabadságharcosokat kötszerrel és élelmiszerrel látta el.

1956. november 4-én lett a Domonkos Utcai Szükségkórház önkéntes vezetője, amely feladatot díjazás nélkül látott el. A kórház vezetése mellett vöröskeresztes szállítmányokért járt Ausztriába, élelmiszerért vidékre, ellátta a bejáró betegeket, éjszaka pedig illegális röplapokat szerkesztett és sokszorosított a kórház alagsorában. Emberfeletti munkát végzett. Koffein injekciókkal tudott csak ébren maradni. Ha lehetősége volt egy kevés alvásra, azt teherautó, vagy a mentő kabinjában tette.

A Domonkos utcai Szükségkórház 1956 novemberében

3.2 Orvosi segélyhely Tóth Ilonka emlékére a Siklósi Gyula Pincegalériában. Interjú Király Elizával iskolánk védőnőjével

1. Milyen szerepet vállalt a kiállítás létrejöttében?

Laczkó Gábor, iskolánk igazgatója még a tavalyi évben fordult hozzám a kiállítás ötletével. Először csak egy fehér orvosi köpenyt adtam, aztán némi ötletelés után sorban jöttek azok az elemek, melyek még korhűbbé és szemléletesebbé tették a kiállítás orvosi szobájának részlegét. A szoba kialakítása során a célom az volt, hogy a kiállítást meglátogatók megismerjék az 1950-es évek orvosi környezetét, de különösen a forradalom idején megsebesültek ellátásának körülményeit hitelesen tükrözze.

2. Honnan gyűjtötte az információkat a berendezésre és az eszközökre vonatkozóan?

Igazgató Úr elmesélése és az interneten való kutatómunka alapján segédkeztem rekonstruálni egy olyan helyiséget, amelyben Tóth Ilonka szigorló orvosnő gyógyító munkáját végezhetette. Az interneten is megtalálható egy olyan MúzeumDigitár, ahol a Sziklakórházban bemutatott tárgyak fotó formájában elérhetőek. Írott forrásként pedig Dr. Fülöp Zsigmond Orvosi Tanácsadó című könyvét vettem alapul.

3. Miből áll a tárlat ezen része?

A kiállítás ezen részlege áll egy gyógyszeres szekrényből. Ennek feltöltése okozta a legnagyobb fejtörést. 1956-ban, a forradalom idején Magyarországon a sebesültek ellátása rendkívül nehéz körülmények között zajlott, mivel az orvosi ellátás sok helyen megszakadt a harcok és a politikai zűrzavarok miatt. Az orvosoknak és egészségügyi dolgozóknak gyakran nem álltak rendelkezésre a legmodernebb gyógyszerek, és sokszor alapvető készítményekből kellett gazdálkodniuk, miközben improvizáltak is. Továbbá próbáltunk egy orvos-beteg helyszínt kialakítani, vizsgálószékkel, vesetállal, vizsgálóeszközökkel.

Tóth Ilonka vizsgálója az iskola Pincegalériájában

4. Hogyan zajlott az 1956-os forradalom idején a sérültek ellátása?

A felkelők búvóhelye lett a Péterfy Sándor utcai kórház, amely a fegyveres harcok idején az egyik legfontosabb forradalmi központ volt. Miután a kórház telítette vált, a könnyű sérültek ellátására kisegítő kórházat hoztak létre a Domonkos utcában, a vezető orvosi posztjára önkéntes jelentkezőt kerestek Tóth Ilona szigorló orvostanhallgató javadalmazás nélkül vállalta el ezt a feladatot. Az orvosokon kívül civil segítők és a Magyar Vöröskereszt nővérei segítették az ápolói munkát. Az is előfordult, hogy a harctéren részesültek elsősegélyben, mert a kórház nem mindig volt elérhető közelségben.

A Magyar Vöröskereszt segélyező munkát végzett, Nemzetközi Vöröskeresztől is érkeztek további szállítmányok, melyek többek között vért, gyógyszert, építőanyagot, élelmiszert, bútort, szemet, ruhaneműt és pénzt is tartalmaztak. Így a Vöröskereszt a legnagyobb tűzharc idején is elláthatta a kórházakat kötszerrel, gyógyszerekkel, ágyakkal, ágyneművel és élelemmel.

5. Milyen típusú sérüléseket láttak el a szükségkórházban?

Az esetek túlnyomó többségében a sérült gyors és azonnali beavatkozást igényelt, amely az adott helyzetben élet-halál kérdése volt. A forradom idején gyakoriak voltak a lőtt sebek a fegyveres összecsapások következtében. Ettől eltérő sérülések a zavargások közben elszenvedett dülakodásból vagy menekülésből eredő zúzódások, törések, és az esetenként szúrt, vágott sebek, égési sérülések voltak. Ezek közül a legveszélyesebbeknek mondhatjuk a nagy vérvesztéssel járó, artériás vérzést. Valamint a sérülések jellege gyakran tette szükségessé a végtagok amputációját.

6. Milyen szereket használtak a sebek ellátásához és a fájdalomcsillapításhoz?

A harcok során szerzett sebek fertőtlenítése kulcsfontosságú volt, a szepszis elkerülése érdekében, erre különféle készítményeket használhattak: jód-tinktúra, kálium-permanganát, 70%-os etil alkohol. A fájdalomcsillapítók alkalmazása fontos volt például a lőtt sebek kezelésénél. Az 1950-es években a leggyakrabban használt fájdalomcsillapítók közé tartoztak az aszpirin és a paracetamol alapú készítmények, de gyakran alkalmaztak morfiomot, ha erősebb fájdalom volt a sebesültnek. A penicillint ekkor már széles körben használták a bakteriális fertőzések kezelésében, a sebgyulladások, tüdőgyulladás és egyéb fertőzések ellen por formájában, feloldást követően alkalmazták.

7. Milyen eszközök kerültek kiállításra?

A betegellátás során leggyakrabban használt eszközöket válogattam ki. Egy sebesült vizsgálathoz szükség van vérnyomásmérőre, mely a kornak megfelelően még higanyos kivitelezésű, sztetoszkópra, nyelvlapocra, fecskendőre. A seb fertőtlenítése után következett a kötözés, melyhez golyócsot használtak, fehér vászont téptek a szükséges méretre és azzal kötötték át, illetve szorították a sebet. Ezt én is hasonlóan készítettem el, majd tekercsek és gézlapok formájában kerültek kiállításra.

8. Miért tartotta fontosnak, hogy szerepet vállaljon a kiállítás létrejöttében?

Mivel az iskolában én látom el az iskolavédőnői feladatokat így szívügyemnek éreztem az ebben történő közreműködést. A megvalósítás során én is új ismereteket szereztem az orvostudomány és a betegellátás fejlődéséről, nehézségeiről. Fontosnak tartottam bemutatni, mekkora hivatástudatra, elkötelezettségre és önzetlenségre volt szükség ahhoz, hogy a saját életüket is kockára téve emberéleteket mentsenek.

4.1 A szovjet agresszió és a kádári megtorlás

A szabadságharc győzelmei, sikerei után látszatra kivonultak a szovjet gépkocsik és tankok. Mikor már az egész nép elhitte, hogy végre megszabadultak a szörnyű szovjet irányítás alá vont diktatúrától, mindenki boldog volt ünnepelt és ujjongott, senki se sejtett semmit, hogy ezek után milyen gyalázatos, fájdalmas eseményeket kell megélniük az ártatlan magyar állampolgároknak. November 4-én ágyúdörgésre ébredt a magyar nép, megkezdődött a szovjet haderő utolsó nagy erejű támadása hazánk ellen. A hadművelet vezetője Konyev marsall volt. Gyors győzelemre számított, de még a saját meglepetésére is csak, az orvtámadást követő 8-dik napra tudták hazánkat legyőzni. A Szovjetunió 1956. november 4-én hadüzenet nélküli háborút kezdett Magyarország ellen. 100 ezer katonát és 2500 harckocsit vetettek be a támadás során. November 7-én szovjet páncélos gépjárműben érkeztek a forradalom megtorlói, a hazaáruló Kádár János és kormányának tagjai. Egyértelművé vált, hogy a Szovjetunió nem engedi hazánkat ki a kommunista fennhatóság alól. A szabadságért harcoló honfitársainknak már nem maradt elég élelmük, lőszerük, erejük. A Magyarországra jött ellenséges tankokat már nem tudták visszaverni a hazafiak. November 11-ére sikerült a szovjeteknek vérbe fojtani a szabadságharcot. Ezt követően megkezdődött országunkban a kommunizmus utolsó egyben leghosszabb felvonása a Kádár-korszak. A fegyveres ellenállás felszámolása után a magyar nép az ellenállás más formáit választotta. Általános sztrájk vette kezdetét, majd békés, néma tiltakozó akciók következtek.

1956. november 23-án néma tüntetést szerveztek az országban emlékezve a forradalom hófordulójára, délután 2 és 3 óra között leállt az országban a forgalom. Ez volt a néma tüntetés az agresszió ellen. December 4-én budapesti leányok és asszonyok gyertyás tüntetést szerveztek, ez volt a nőtüntetés. A Kádár-kormány először a munkástanácsokat sújtotta egyre komolyabb intézkedésekkel, majd ezt követően december elején körülbelül 200

munkástanácsstagot tartóztattak le. Decemberben az MSZMP vezetése a forradalmat ellenforradalomnak nevezte. Ekkorra Kádárék számára már világossá vált, hogy az ellenállást csak erőszakkal képesek felszámolni. Létrehozták a „megbízható” karhatalmista szervezetet, amelyeket a Szovjetunióban is használt bundás kabáttal és fegyverekkel felszerelt testületet, melyet a nép pufajkásoknak nevezett. Többnyire volt ÁVH-sokból és rendszerhez hű katonákból szervezték őket.

November végétől ezek az alakulatok kezdték átvenni az utcai rendőrtől kezdve a hadseregen át az irányítást. Az új hatalom beteljesülésével elkezdődtek a letartóztatások, és sajnos az újabb sortűzek. Rengeteg vidéki nagyvárosban óriási sortűzek alakultak ki. Bevezették a rögtönítélő bíraskodást (statáriumot), a halálbüntetést és ezeket a szörnyű ítéleteket kiterjesztették a sztrájkokra való felbujtásra is. A Kádár-kormány a tiltakozások végére már a tömeggyilkosságoktól sem rettent meg. Több mint 200 ezren hagyták el az országot fényesebb jövő érdekében, legtöbben örökre távoztak. 1957 elején a kormány megszervezte a munkásőrséget. Körülbelül 60 ezres létszámmal rendelkezett és többnyire a volt pufajkásokból állt, szintén alá volt rendelve a kormány vezetőségének. Főként események rendfenntartásán vettek részt, de céljuk az emberek megfélemlítése és megfegyelmezése volt.

A munkásőrséget egy esetleges újabb felkelés, esetleg forradalom megállítására, megfékezésére hozták létre. Fegyvereiket csak megfélemlítésre használhatták, de az se érdekelt senkit, ha egy ártatlan ember életét vették el vele.

Ahogy a Kádár-rendszer bebiztosította magát 1957 elejére megkezdődhetett a kádári megtorlás. Mintegy 35000 ember ellen indult vizsgálat. A következő években több, mint 350 embert végeztek ki, és körülbelül 22000 embert börtönöztek be hamis vádakkal. Sokan úgy emlegették ezt az időszakot, hogy Haynau rémuralmának a visszatérése, holott ez az időszak sokkal véresebb és brutálisabb volt!

Mintegy 13000 ember került internáló táborokba, mert nem volt elég hely a börtönökben. Több ezer egyetemistát tettek utcára az egyetemekről és főiskolákról. Sok gimnazistát nem engedtek leérettségizni, különösen azokat, akik részt vettek a forradalomban. Ehhez hasonlóan a megtorlások azokat érintették főként, akik jelentősen részt vettek a szabadságharcban és a diktatúra ellen fordultak. Többnyire fiatal munkások és tanulók voltak. De a perbe fogottak hozzátartozói sem lehettek nyugodtak, ugyanis bármikor elvihették őket

munkatáborokba vagy börtönbe. A forradalomban részt vevő politikusok, főbb vezetők sem kerülhették el sorsukat. Azonnali hatállyal perbe fogták őket, koncepciós perekkel. A magyar állam büntetlenséget ígérve ezeket csalt vissza az országba, s közülük többen is akasztófán végezték fiatal életüket. Nagy Imrét és társait ugyancsak koncepciós perben ítélték halálra, s 1958. június 16-án kivégeztek őket. A koncepciós perekkel, hazug vádakkal sikerült az embereket megfélemlíteni. A társadalom kénytelen volt beletörödni, hogy a szabadságot ismételten nem sikerült kivívni.

4.2 Tóth Ilonka pere

A brutális kádári megtorlás első ártatlan áldozata Tóth Ilonka lett, az 1956-os forradalom tiszta szívű angyla. A bestiális kommunista bosszú következtében változott meg egy család, és egy olyan fiatal lány élete, aki átlagon felüli képességekkel rendelkezett.

1956. november 4-én lett a Domonkos Utcai Szükségkórház önkéntes vezetője, amely feladatot díjazás nélkül látott el. A kórház vezetése mellett vöröskeresztes szállítmányokért járt Ausztriába, élelmiszerért vidékre, ellátta a bejáró betegeket, éjszaka pedig illegális röplapokat szerkesztett és sokszorosított a kórház alagsorában. /Jobbágyi Gábor: 1956 és a megtorlás fekete könyve. Bp.: Kairosz Kiadó, 2016. 301.p./

A brutális szovjet agresszió után életveszélyes volt amit csinált, de vállalta a veszélyt a felelősséggel együtt a rendkívüli időkben. Hős lett, forradalmár és szabadságharcos.

1956. november 20-ra virradó éjjel tartóztatták le röplapkészítés és terjesztés vádjával. A megtorlás többi áldozatához hasonlóan a Gyorskocsi Utcai Börtönbe került, s ezzel kezdődött el Tóth Ilonka pokoli kálváriája.

A hazaáruló kádári vezetés tudatosan választotta őt egy koncepciós per fővádlottjának. Az ő személyén keresztül akarták bizonyítani a brutális szovjet beavatkozás jogosságát. Alaptalanul egy ÁVH-s meggyilkolásával vádolták meg. A Tóth Ilona és társai per ördögi koncepciója az volt, hogyha egy ilyen kiváló ember és eminens szigorló orvos képes ölni, milyen lehetett a többi „ellenforradalmár”. /Kiss Réka, M.Kiss Sándor: A csalogány elszállt: Tóth Ilona tragikuma. Bp.: Kairosz Kiadó, 2007. 493-494.p./

Tóth Ilonka a fűtetlen sötétzárka, az alvásmegvonás, a szörnyű megaláztatások ellenére 12 napig dacolt szadista kihallgatóival és csak miután gumibottal érzéketlenné verték a talpát,

tett beismerő vallomást 1956. december 4-én. Még a vizsgálati fogság pokoli napjaiban is pertársait igyekezett védeni, terhelő vallomást senkire nem tett.

Ilonka édesanyja, amikor lányát letartóztatták egyetlen éjszaka alatt megőszült. Gyermekvédelmére az ország legjobb védőügyvédje vállalkozott. dr. Kardos János mindent elkövetett, hogy az ártatlan lányt megmentse a kivégzéstől. /Jobbágyi Gábor: „Ártatlan vagyok”: Ismeretlen dokumentumok, emlékképek Tóth Ilonáról. Bp.: Kairosz Kiadó, 2007. 26.p./

dr. Kardos János védőügyvéd

Egyik csoporttársa, Dr. Gárdai Kálmán aki később Tatán lett legendás házi orvos, így emlékezett vissza azokra a sötét napokra:

„A forradalom után a csoporttársaktól hallottam, hogy Tóth Ilonka őrizetben van. Összegyűjtöttünk 5 ezer forintot - ez akkor majdnem fél évi átlagfizetés volt - és egy csoporttársnőmmel elvittem Ilonka ügyvédjének, hogy tegyen meg mindent. Nem tudtuk, hogy a család által fogadott ügyvéd-e, vagy csak hivatalból kirendelt védő, így szerettük volna biztosítani, hogy lelkiismeretesen járjon el. Ez a találkozás az első tárgyalás előtt két héttel volt az Országház kávézóban, emlékszem, Kardosnak hívták az ügyvédet. Azt mondta, nem fogadhatja el a pénzt, mert már megvan az ítélet - gondoljon bele, két héttel a február 17-ei első tárgyalás előtt! Kértük, hogy akkor legalább a pénznek a felét fogadja el, ha bármire szüksége lenne az Ilonkának, azt be tudja vinni, a másik felét meg a csoporttársnőm elvitte Ilonka édesanyjához. - Ilyen pontosan emlékszik, mikor volt a tárgyalás? - Azért emlékszem ilyen pontosan, mert három nappal előtte szigorlatoztam sebészethől, 14-én. A csoport nagy

része ott volt a tárgyalóteremben, amikor bevezették Ilonkát, aki viszonylag elegánsan volt felöltöztetve, de a tárgyalásról túl sokat nem tudok mondani, mert az első mondatok után, ahogy megszólalt, bekiabáltam, hogy „ez nem az Ilonka hangja”. A mögöttem lévő padsorból azonnal felállt két úr és megkért, hogy menjek velük. Csatlakozott hozzánk egy törvényszolga és a folyosón még egy ÁVH-s katona géppisztollyal. Bevezettek egy terembe, ahonnan nem lehetett kilátni az ablakon, az ajtótól távol leültettek és elkérték a személyi igazolványomat. Egy óra várakozás után bejött egy kimondottan jól öltözött bajuszos főhadnagy, nagyon udvariasan bemutatkozott: L. Jánosnak nevezte magát. A vezetéknévét azért nem mondom, mert van egy ilyen nevű tatai család, és ő azt állította magáról, hogy tatai, de természetesen ez lehetett álnév is. Azzal kezdte, hogy nagyon örül, hogy egy tataival van dolga. Az alatt az egy óra alatt utánam érdeklődtek, ezért pontosan tudta, hogy hol lakom, természetesen olyan részleteket, amiket a személyi igazolványból egy nem tatai nem tudhat.

Közölte velem, hogy nem úgy viselkedtem, ahogy egy bírósági tárgyaláson illik, és elég jóindulatúan megkért, hogy a jövőben lehetőleg ne vegyek részt a tárgyalásokon. Végül eljátszva, mintha barátságosan, bizalmasan mondana el valamit, azt tanácsolta, hogy három-négy napig ne aludjak a lakásomon, nehogy bajom essen. De arra kért, ne mondjam el senkinek, hogy ő erre figyelmeztetett. Így aztán néhány napig édesapám kelenföldi állomáson lévő szolgálati szobájában aludtam.”

/Dr.Gárdai Kálmán visszaemlékezése: Reform. 2001.évfolyam.3.szám.5.p./

2 hónap vizsgálati fogság következménye

Az elsőfokú tárgyalás 1957 februárjában kezdődött a Pest Megyei Bíróságon. Tóth Ilonkát begyógyszerezve hallgatták meg. A tudatmódosító szerektől szegély lány gépiesen válaszolt az ügyész és a bírónő kérdéseire. Az elsőfokú ítéletet 1957. április 8-án hirdették ki, a melyben Tóth Ilonkát halálra ítélték három társával együtt. Az ügybe Kádár János személyesen beavatkozott így a törvénytelen eljárás vége sajnos nem lehetett kérdéses. */HIL.Personalia 257. dr. Kardos János iratanyaga./*

A védőügyvédek fellebezése miatt az ügy a Legfelsőbb Bíróságra került, s noha az ítélet nem volt jogerős, Ilonka a Kozma Utcai Országos Börtön halálsorára került. A földszinti halálos ítéletesek egyik cellájában 80 napot töltött a kivégzéséig, miközben 12 szabadságharcos ítéletvégrehajtását kellett végig hallgatnia. A kegyetlen megtorlásnak ez az embertelenség is a részét képezte.

A Legfelsőbb Bíróság Népbíróági Tanácsa 1957. június 20-án úgy hirdetett ítéletet, hogy a bírák az iratokat nem is ismerték. Tóth Ilonkát és öt társát halálra ítélték.

Tóth Ilonka az utolsó szó jogán a következőket mondta: „*Október 23-án úgy belpolitikailag, mint külpolitikailag tisztító tűz tetején álltunk. Úgy értékeltük a 14 pontot, mint a fejlődés betetőzését. Úgy véltük, az emberek kezdenek újra magyarrá válni. Fegyveres harcokban nem vettem részt, egyetemi kollégáim harcoltak. A forradalom szép oldalát láttam.(...)November 4-e után, hajnalban Nagy Imre segélykiáltása, „veszélyben a forradalom”. Nem értettem, hogy a Szovjetunió, aki mint barát volt eddig, hogy jöhet fegyverrel.*

Úgyszintén Kádár Jánost sem értettem, aki a Rákosi évei alatt sokat szenvedett.”/Jobbágyi Gábor: 1956 és a megtorlás fekete könyve. Bp.: Kairosz Kiadó, 2016. 327.p./

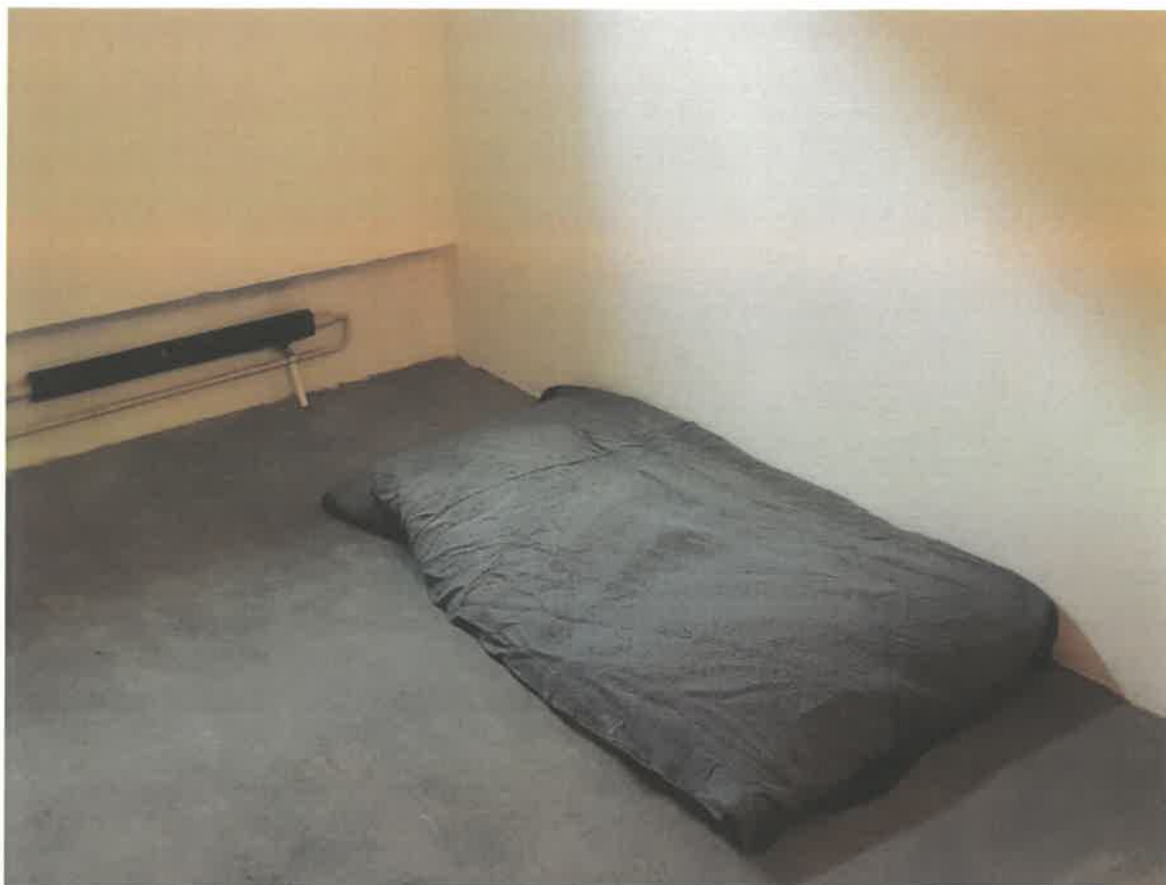
A jogerős halálos ítélet kihirdetése 1957. június 20-án

A kiváló szigorló orvos sorsa több kegyelmi kérvényének automatikus elutasítása után 1957. június 28-án 6 óra 37 perckor teljesedett be. „Ártatlan vagyok, a szememet ne kössék be, mert mindent látni akarok az utolsó pillanatig” kiáltotta, miközben a bitóra hurcolták. Egy ÁVH-s őrkatoná, aki szemtanúja volt az eseménynek élete legborzalmasabb élményeként emlékezett vissza idős emberként a fiatal lány kivégzésére. /Jobbágyi Gábor: „Ártatlan vagyok”: Ismeretlen dokumentumok, emlékképek Tóth Ilonáról. Bp.: Kairosz Kiadó, 2007. 110.p.//

Kádárékat Tóth Ilona meghurcolásánál kettős ördögi cél vezette: 1. besározni a forradalom tisztaságát és az orvostársadalmat. 2. Megfélemlíteni a magyar társadalmat egy kiváló szigorló orvos kivégzésével.

Az első célt nem érték el, hiszen a magyar társadalom nagy többsége tisztában volt Tóth Ilona ártatlanságával, s azzal is, hogy 1956-ban 13 napig a szabadság eufóriájában is végig megőrizték a pesti srácok és vidéki honfitársaik is a forradalom tisztaságát.

A második célt viszont a fiatal, ártatlan lány felakasztása és a brutális terror révén elérték: a társadalom megrettent a bestiális kommunista bosszútól, és elfordult a politikától.

Tóth Ilonka kálváriájának utolsó előtti stációja a síralomház

Tóth Ilonkát a többi 1956-os mártírhoz hasonlóan a 301-es parcella bozótrengetegébe földelték el jeltelen sírba. A börtönnapló szerint a 14-dik sor 20-as sírhelyére kerültek földi maradványai a fiatal lánynak, aki mindössze 24 éves volt. /Kiss Réka, M.Kiss Sándor: A csalóány elszállt: Tóth Ilona tragikum. Bp.: Kairosz Kiadó, 2007.14.p./

A Kádár-rendszer bestiális voltát mutatja, hogy a kivégzettek sírját a hozzátartozók nem látogathatták, sírjukra a rendőri zaklatás miatt virágot sem tehettek.

Ilonka édesanyja a Mama először egy Pöntyi feliratú lapos követ tett a 301-es parcella közelébe, majd amikor 1960-ban bátyja Nagy Zoltán elhunyt, őt az Új Köztemető azon oldalába temettette, ahol a kislány is nyugodott. A gyászoló édesanya jelképes sírhelyet alakított ki Ilonkának, s rávésette a sírra helyezett kő Biblia egyik oldalára: Pöntyim. Alája pedig egy gyönyörű Reményik Sándor vers címét vésette a kőfaragóval: „A lélek él”.

A jelképes sírhelyet felkutattuk és lefényképeztük. Eddig elhanyagolt volt, most már van aki ápolja a Mama sírjával együtt.

Tóth Ilonkát az 1956-os forradalom és szabadságharc legtisztább lelkű mártírját sajnos a Kádár-rendszer árnyai bírói talárba öltözve még 1989 után is elkísérték. Családi majd POFOSZ-os kérésre kétszer utasította el a „kommunista gyökerű” bíróság a szabadságharc mártírjának rehabilitálását, s az első Orbán-kormánynak külön törvényben/Lex-Tóth Ilona/ kellett a hős mártír becsületét jogilag visszaadni 2001-ben.

2016-ban megnyitotta kapuit Pöntyi, azaz Tóth Ilonka egykori szülőházának a felújításával, a Tóth Ilonka Emlékház, amely azóta a magyarság zarándokhelyévé vált. Reméljük, hogy az iskolánk Siklósi Gyula Pincegalériájában 2025. február 28-ra kialakított Tóth Ilonka Emlékszoba és Orvosi Segélyhely is a fiatalok zarándokhelyévé válik majd.

Tóth Ilonka sírja napjainkban

Felhasznált irodalom

1. Jobbágyi Gábor: 1956 és a megtorlás fekete könyve. Bp.: Kairosz Kiadó, 2016. 443 p.
2. Jobbágyi Gábor: „Ártatlan vagyok: Ismeretlen dokumentumok, emlékképek Tóth Ilonáról. Bp.: Magyar Ház Kiadó, 2007. 113 p.
3. Kisfogház emlékhely./szerk. Rhédey Sarolta/Bp.,2002. 141 p.
4. Kiss Réka, M.Kiss Sándor: A csalóány elszállt: Tóth Ilona tragikuma. Bp.: Kairosz Kiadó, 2007. 501 p.
5. M.Kiss Sándor: Csalóányvadászok: Három tételben a Tóth Ilona ügyről 1956-1966-1989. Bp.: Éghajlat Könyvkiadó, 2013. 312 p.
6. Reform. 2001. évfolyam, 3.szám. 32 p.
7. Stefka István: Ötvenhat 50 éve. Bp.: Kairosz Kiadó, 2006. 319 p.